

già sẽ kéo theo nghèo đói. Thứ hai (nguồn này quan trọng hơn nhiều), từ những học thuyết hà khắc và dối trá trong quá khứ về vạc dầu địa ngục và những hăm dọa khác nhằm dựa vào sợ hãi để biến con người thành nô lệ.

Con người còn có thêm hai nguyên nhân hợp lý khác nữa để sợ tuổi già. Một là không tin những người gần gũi vì họ hoàn toàn có thể chiếm tất cả những của cải trần thế thuộc về bạn; hai là những hình ảnh rợn người về thế giới bên kia mà nhận thức của bạn đã ám ảnh.

Kề liền với nỗi sợ hãi này là nỗi sợ ốm đau bệnh tật rất phổ biến. Nguyên nhân ở đây là yếu tố tình ái, bởi vì không ai thích ý nghĩ là mình sẽ mất đi sự hấp dẫn về tình dục.

Cũng không nên quên viễn cảnh nghèo đói. Nhà dưỡng lão không phải là từ dễ nghe nhất. Nó phả hơi thở lạnh như băng vào nhận thức của mỗi người đang đứng trước khả năng sống những năm về già trong sự lãng quên.

Và, cuối cùng, tuổi già không loại trừ khả năng mất tự do và độc lập, cả về thể xác lẫn kinh tế.

SỢ TUỔI GIÀ: BỐN TRIỆU CHỨNG

Phổ biến nhất là những triệu chứng sau:

Sớm sa sút. Tức là xu thế xuống dốc ngay từ độ tuổi bốn mươi (thật ra thì đây là độ tuổi chín về trí tuệ), phát triển mặc cảm kém cỏi và quan niệm sai lầm cho rằng cá nhân con người đến tuổi nhất định thì suy thoái.

Hãy tha lỗi cho lão già này . . . Nhiều người ở độ tuổi bốn năm mươi hay vừa nói vừa xin lỗi như vậy. Trong khi phải nói ra những lời cảm tạ vì hạnh phúc được sống ở độ tuổi khôn ngoan và hiểu biết.

Thiếu sáng kiến. Sáng kiến, tưởng tượng, tự tin mất đi ở những người tự cho là mình đã quá già không còn đủ sức thể hiện những phẩm chất đó nữa.

Cư sùng làm nghệ. Bắt chước cách ăn mặc và có những hành vi giống như thanh niên, và tất nhiên là trở nên kệch cỡm trong con mắt những người xung quanh, xa và gần.

BẠN CÓ SỢ CHẾT KHÔNG?

Nhiều người sợ cái này nhất. Nguyên nhân cũng dễ hiểu. Nỗi đau buốt bất thành linh xuyên thấu con tim khi nghĩ đến cái chết, thường là do sự cuồng tín về tôn giáo. Những người theo đa thần giáo ít sợ chết hơn những người đại diện cho thế giới văn minh. Từ hàng nghìn năm nay người ta đã đặt ra những câu hỏi cho đến nay vẫn chưa được trả lời: tôi từ đâu đến? và tôi đi về đâu?

Từ những thời kỳ đen tối của quá khứ đã có những người vô tâm và ranh ma chào bán những câu trả lời lấy tiền.

Hãy đến với ta, hãy chấp nhận tín ngưỡng của ta, hãy theo các giáo điều của ta, và ta sẽ cho người một tấm vé để sau khi chết người sẽ được lên